

KerkLevenin

Drempt & Oldenkeppel - Hummelo - Wichmond

jaargang 7 nummer 11 - december 2024

Kopij voor de februari-editie graag
uiterlijk **10 januari** bij de redactie(s)

KerkLeveninColofon

Redacties: **Drempt & Oldenkeppel** Contactpersoon: Jan Bruil • bruil.jan@online.nl • 06-10360085 • Postadres: Kerkstraat 11, 6996 AE Drempt • **Hummelo** Contactpersoon: Barend Verkerk • b.verkerk1950@gmail.com • 0314-849896 • Bezorging: Heleen Hendriksen • 06-22367399 • Postadres (scriba): Van der Hardt Abersonlaan 2, 6998 AX Laag-Keppel • **Wichmond** Contactpersoon: Henk Ellenkamp • wkerkleven.pknwrichmond@gmail.com • 0575-441523 • Postadres (kerk): Dorpsstraat 16, 7234 SN Wichmond • KerkLevenin verschijnt 11 keer per jaar • Oplage: 710 stuks.

KerkLevenin

Kerkdiensten

december-januari

Datum	Uur	Voorganger	Plaats	Opmerking
Drempt & Oldenkeppel voor actuele informatie zie onze Nieuwsbrief of kijk op onze website				
Zo. 22-12	18:00	ds. Karin Spelt	Drempt	Kerstmaaltijd voor jong en oud
Di. 24-12	21:00	ds. Karin Spelt	Drempt	Kerstavond
Wo. 25-12	10:00	ds. Bram Grandia	Hoog-Keppel	1e Kerstdag
Zo. 29-12	10:00	mw. Petra Veerbeek	Drempt	
Zo. 05-01	09:30	ds. Karin Spelt	Drempt	Nieuwjaarsontmoeting en bevestiging ambtsdragers
Zo. 12-01	10:00	ds. Deodaat van der Boon	Hoog-Keppel	Gezamenlijk met PG Hummelo
Zo. 19-01	10:00	ds. Karin Spelt	Achter-Drempt	Oecumenische viering met Geloofsgemeenschap H. Willibrord.
Zo. 26-01	10:00	ds. Elise Wijnands	Hummelo	Gezamenlijk met PG Hummelo
Zo. 02-02	10:00	mw. Marjan van Zadelhoff	Drempt	
Hummelo				
Zo. 22-12	10:00	pastor Mia Tankink	Dorpskerk	4e advent
Di. 24-12	18:30	Kinderkerk	Dorpskerk	Kinderkerstfeest
Di. 24-12	21:00	ds. Deodaat van der Boon	Dorpskerk	Kerstavond, samenzang v.a 20:45
Wo. 25-12	10:00	ds. Elise Wijnands	Dorpskerk	1e Kerstdag, samenzang v.a 09:45
Zo. 29-12		geen dienst	Dorpskerk	
Di. 31-12	19:30	ds. Elise Wijnands	Dorpskerk	Oudejaarsdienst, herdenking
Zo. 05-01	09:45	ds. Elise Wijnands	Dorpskerk	Nieuwjaarsreceptie, koffie v.a 09:45
Zo. 12-01	10:00	ds. Deodaat van der Boon	Hoog-Keppel	Gezamenlijke dienst met PGDO
Zo. 19-01	10:00	ds. Siebe Hiemstra	Dorpskerk	
Zo. 26-01	10:00	ds. Elise Wijnands	Dorpskerk	Gezamenlijke dienst met PGDO
Zo. 02-02	10:00	dhr. Henk Dijkman	Dorpskerk	
Wichmond				
Zo. 22-12	10:00	ds. J. Pley-Inia (Winterswijk)	Dorpskerk	4e advent
Di. 24-12	19:30	pastor J. van Dop-Kalisvaart	Dorpskerk	Kerstavond, m.m.v. Com Cobre
Wo. 25-12	10:00	pastor J. van Dop-Kalisvaart	Dorpskerk	1e Kerstdag m.m.v. oecumenisch koor
Zo. 29-12	10:00	mw. Z. Langwerden	Dorpskerk	
Zo. 05-01	10:00	ds. H. Teeuwen (Borculo)	Dorpskerk	Nieuwjaarsbegroeting
Zo. 12-01	10:00	pastor J. van Dop-Kalisvaart	Dorpskerk	
Zo. 19-01	10:00	ds. J. Mol (Gaanderen)	Dorpskerk	
Zo. 26-01	10:00	ds. J. Krajenbrink (Vorden)	Dorpskerk	
Zo. 02-02	10:00	pastor J. van Dop-Kalisvaart	Dorpskerk	KIA / Heilig Avondmaal

Kerken: **Drempt**, Kerkstraat 1, 6996 AE; **Hoog-Keppel**, Burg. Van Panhuysbrink 11, 6997 AA; **Hummelo**, Dorpsstraat 22, 6999 AC; **Wichmond**, Dorpsstraat 16, 7234 SN. Na de diensten wordt samen koffie gedronken. (In Hummelo bij diensten met eigen predikant.)

De oorsprong en betekenis van advent

Bij het verschijnen van dit kerkblad is de adventstijd al bijna voorbij. Het is al een heel oude christelijke traditie. Wat betekent advent eigenlijk en waar komt het vandaan?

'Advent' is afgeleid van het Latijnse woord *adventus*, dat 'komst' betekent. Met advent leven christenen namelijk toe naar het kerstfeest: het feest van Jezus' komst naar deze wereld als klein kind in een kribbe.

Advent begint vier zondagen voor kerst. In veel kerken wordt elke week een adventskaars aangestoken. Dat symboliseert dat we steeds iets dichterbij naderen tot Kerst, het feest van het Licht. Minder bekend, maar minstens even belangrijk, is dat de adventstijd ons ook wil richten op de nog te verwachten komst van Christus: Zijn wederkomst. Ook dat is altijd een belangrijk onderdeel geweest van de adventsverkondiging.

Is advent Bijbels?

In tegenstelling tot veel christelijke feesten is er voor advent geen directe aanleiding in de Bijbel te vinden. Waarschijnlijk werd advent voor het eerst gevierd in de vierde eeuw na Christus. In die tijd werd er in veel kerken nagedacht over hoe het mogelijk was dat de zoon van God als 'gewoon mens' naar de aarde kwam? Een thema dat centraal stond in de periode voor Kerst. De eerste vermelding van advent is te vinden in een boek van Gregorius van Tours (538-594).

De geschiedenis van advent

Waarschijnlijk ontstond het gebruik van advent in de vierde eeuw na Christus in de Oosterse kerk. In die tijd speelde het zogenaamde mysterie van de menswording (de 'epiphaneia') van Christus een belangrijke rol: de kerk hield zich veel bezig met de vraag hoe het toch mogelijk was dat de Zoon van God als een 'gewoon' Mens naar deze wereld was gekomen. Dit thema van de menswording van Christus werd centraal gesteld in de adventstijd, de periode vóór Kerst.

Sint Maarten

De traditie van advent verspreidde zich al snel westwaarts. In Gallië, het huidige Frankrijk, werd er verder vorm aan gegeven. In de vijfde eeuw maakte men in dit gebied de adventstijd tot een vastenperiode van zes weken. Die periode begon op 11 november, de feestdag van Sint Maarten, een bisschop die bekend stond om zijn liefdadigheid aan de armen en die door de kerk tot heilige was verklaard.

De periode van het vasten met advent liep parallel aan het vasten voor Pasen: net als met Pasen begon het vasten met een soort carnavalsdag (Sint Maarten), duurde het veertig dagen en liep het uit op de viering van een belangrijk christelijk feest. Tijdens de vastenperiode werden de gelovigen geacht vaak naar de kerk te gaan, veel goede werken te verrichten en op een sobere manier te leven. In de kerkdiensten wijdde men aandacht aan de vier historische gebeurtenissen die plaatsvonden vóór de geboorte van Christus en die beschreven zijn in Lucas 1, namelijk de boodschap aan Zacharias en aan Maria, het bezoek van Maria aan Elizabeth, de geboorte van

KerkLeven in
Volgende nummers

Editie
februari
maart
april

Kopijdatum
10 januari
14 februari
21 maart

Verschijnt
28 januari
4 maart
8 april

Johannes de Doper en de menswording van het Woord in Maria.

Rome

Pas in de zesde eeuw drong de traditie van advent door tot de kerk van Rome. Eerst duurde de periode nog zes weken, maar door paus Gregorius de Grote (590-604) werd ze teruggebracht tot de huidige lengte van vier zondagen. Gregorius was ook degene die met advent niet alleen de historische menswording van Christus centraal wilde stellen, maar ook de wederkomst van Christus in de eindtijd. Doordat de Roomse gebruiken geleidelijk aan de overhand kregen over de kerkelijke gebruiken van andere gebieden, werd een vierwekelijks advent in de kerk van heel Europa tot norm.

Reformatie

Binnen de kerk van de Reformatie wilde men aanvankelijk niets weten van advent. Ook niet van het kerstfeest overigens. Een synodebijeenkomst in Dordrecht sprak over de beide 'Roomse' feesten in 1574 nog haar afkeuring uit. Op de verwerping van Kerst kwam men al snel terug (in 1578), maar van advent was er binnen de reformatorische kerken pas vanaf de negentiende eeuw sprake. Tegenwoordig wordt in praktisch alle kerken advent gevierd. De periode geldt eigenlijk nergens meer als een vastenperiode, maar staat eerder in het teken van de vreugdevolle verwachting van het kerstfeest en het hoopvol uitzien naar de komst van de Messias.

Adventskaarsen of een adventskrans: waar komt die traditie vandaan?

Elke zondag een kaars erbij, op weg naar Kerst. Ook in de kerk branden steeds vaker adventskaarsen, soms op een krans van dennengroen. Waar komt die traditie vandaan?

Adventskaarsen zijn een protestantse uitvinding. In 1839 maakte de Duitse, lutherse theoloog Johann Hinrich Wichern (1808-1881) voor het eerst gebruik van kaarsen als aftelkalender naar Kerst. Hinrich runde een missieschool en het verhaal gaat dat zijn leerlingen rond december constant vroegen of het al bijna Kerst was. Daarom besloot hij een voor de kinderen begrijpelijke aftelkalender te maken.

Hinrich gebruikte een wagenwiel als basis. Daarop plaatste hij vier grote kaarsen met negentien kleinere kaarsen ertussenin. Elke dag werd een kleine kaars aangestoken, elke zondag was een grote kaars aan de beurt. Zo konden de kinderen precies zien hoelang het duurde voordat het eindelijk Kerst was.

Licht van de wereld

Vandaag de dag maken veel protestantse kerken gebruik van een adventskrans, maar dan in een veel kleinere uitvoering dan het origineel: vier kaarsen op een (rond) onderstel, vaak versierd met dennengroen en eventueel kerstdecoraties. Meer dan het aftellen draait het nu om het symboliseren van het Licht van de wereld, dat met Kerst naar de aarde komt.

Sober

In bevindelijke protestantse kerken komen kaarsen er overigen niet in. Symbolische handelingen zoals het branden van kaarsen doen te veel denken aan de katholieke traditie en leiden te veel af van het Woord, is daar de overtuiging. Zij houden het liever bij een sobere liturgie.

Deze tekst is afkomstig uit de Canon van het Nederlandse protestantisme.

In mei 2024 is bij KokBoekencentrum het boek Canon van het Nederlandse protestantisme verschenen.

Inhoud

Hoe herken je een protestants kerkgebouw? Waarom dragen de meeste predikanten een toga? Welk snoep is het populairst tijdens de preek? Wat wordt bedoeld met het zogenaamde avondmaal? Deze en tal van andere typisch protestantse kwesties komen aan de orde in deze protestantse canon. In 7x7 korte hoofdstukken worden 49 belangrijke momenten in de geschiedenis, gewoontes, opvattingen, personen en voorwerpen beschreven. Een afwisselende en aantrekkelijke beschrijving van het protestantisme in Nederland.

Uitgeverij: VBK|Media; ISBN: 9789043541077

De eerste kerststal: Franciscus van Assisi en de geboorte van een traditie

Met toestemming van de paus zette Franciscus van Assisi de allereerste levende kerststal op. Een eenvoudig tafereel van de geboorte van Jezus, niet als koning op een troon, maar als kwetsbaar kind in een voederbak. Dit benadrukt de nabijheid van God in het gewone leven. 800 jaar later is op veel plekken nog steeds een kerststal te vinden..

Of je nu rooms-katholiek, protestant of niet-gelovig bent, voor eigenlijk iedereen is de kerststal heel normaal. Maar de allereerste kerststal was dat zeker niet. Jezus uitgebeeld als een gewoon kind, in een stal waar het ruikt naar stro en koeienpoep? Ongehoord!

In december 1223 loopt een kleine, magere man de stad Greccio binnen, in de Italiaanse provincie Rieti. Hij heeft net in Rome Honorius III bezocht. Franciscus van Assisi – want om hem gaat het – heeft de paus toestemming gevraagd om een levende kerststal te maken. En de paus heeft zijn fiat gegeven. Aangekomen in Greccio vraagt Franciscus een bevriend

kunstenaar om langs te komen. Hij zegt tegen hem: “Ik wil dit jaar hier in de stad Kerst vieren. Ik wil de geboorte van het kind van Betlehem zó gestalten geven dat wij met onze eigen ogen kunnen zien in welke pijnlijke en behoeftige omstandigheden Hij ter wereld gekomen is.” Ze timmeren een houten voerbak, leggen er een pop in en zetten er een os en een ezel bij. Mensen verkleed als Jozef en Maria maken het tafereel compleet. In die tijd was dit een schokkend schouwspel.

Bewerking van petrus.protestantsekerk.nl/artikel en eo.nl/artikel

Predikant: ds. Karin Spelt • tel.: 06-13554749 • e-mail: karin.spelt@gmail.com

Scriba: e-mail: scriba@kerkdrempt.nl

Website: www.kerkdrempt.nl

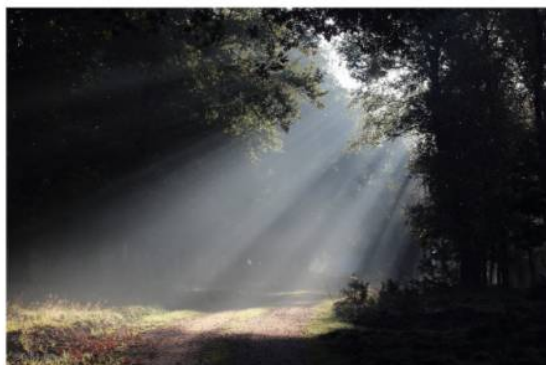
Van de predikante

Licht in de duisternis...

Elk jaar volgen we in de liturgie de verschillende periodes van het kerkelijk jaar en de kerkelijke feesten. Een jaarcirkel, met een terugkomende cyclus van belangrijke thema's in het leven van mensen. Het kerkelijk jaar is ook verbonden met het jaarritme van de natuur met zijn afwisseling van seizoenen. Het ritme van het jaar helpt ons om stil te staan bij die verschillende levensthema's. Ze kunnen je helpen dichterbij jezelf te komen en je te verdiepen in wat er nu speelt in je leven. Juist ook diep van binnen. In je hart en je ziel. Elk jaar krijgen we weer de kans om onszelf beter te leren kennen en te groeien.

Deze woorden schreef ik in het vorige kerkblad als inleiding op een nieuw kerkelijk jaar. We zijn ondertussen het nieuwe kerkelijk jaar begonnen. De tijd van advent is al een paar weken op weg. Deze weken gaan we het kerstfeest vieren. Op 18 december is er het kerstfeest voor mensen vanaf 75 jaar, op 19 december viert de vrouwengroep Drempt het kerstfeest. Op 22 december is er de jaarlijkse kerstmaaltijd in Drempt. En op 24 en 25 december zijn de kerstvieringen in de kerk. Kerst vieren we rond de kortste dag van het jaar op 24 december. De Romeinen vierden op deze dag het feest van Sol Invictus, de onoverwinnelijke zonnegod. De vroege kerk heeft ingehaakt op de lichtsymboliek van Kerst door het feest van de geboorte van Jezus te verbinden met dit Romeinse feest. Daarmee wilden ze zeggen: wat de Romeinen wilden uitdrukken met het beeld van de zon, die op 24 december op haar laagste punt staat en nu opnieuw opgaat, werd vervuld met de geboorte van Jezus. Daar waar de duisternis de grootste macht in ons heeft, wordt Christus geboren als licht der wereld. En daar wordt alles door zijn licht verlicht. De Duitse dichter Paul Gerhardt heeft dit beeld verwoord in zijn lied 'Ik mag hier aan uw kribbe staan, Heer Jezus, licht en leven', lied 475 in ons liedboek. Het derde couplet luidt:

*Te midden van de nacht des doods
zijt Gij, mijn zon, verzezen.
O zonlicht, mild en mateloos,
uw gloed heeft mij genezen.
O zon die door het donker breekt
en 't ware licht in mij ontsteekt,
hoe heerlijk zijn uw stralen.*

Paul Gerhardt wil met dit lied mensen persoonlijk betrekken bij wat we vieren met Kerst. Wat gebeurt er met jou persoonlijk als je bij de kribbe staat. En kun je ruimte maken in jezelf voor dit kind. Wat gebeurt er dan met jou? Er zijn meer kerstliederen die dit thema aanraken. De zanggroep zingt dit jaar in de kerstnacht lied 480.

Het lied eindigt in het vierde couplet met de woorden:

*Kom in mijn hart en woon er,
het is geen vreemde plek,
u zelf hebt mij veroverd,
blijf in mij toegedekt.
Ik ben met ziel en zinnen
geopend, wonderstil.
Kom, wikkel U, Heer Jezus,
in diepten van mijn ziel.*

Deze schrijvers gebruiken taal die past bij hun tijd. Een beetje piëtistisch. Wij zouden het anders zeggen. Maar het beeld is wel duidelijk. De geboorte van Christus is geen lieflijk tafereel om naar te kijken van een afstandje. Het wil mij erin betrekken. Het wil iets in mij laten gebeuren. Wat is dat? Lucas verwoordt dat mooi in Lucas 1: 78,79: 'Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van God zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan en verschijnen aan allen die leven in duisternis en verkeren in de schaduw van de dood, zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede'.

Dat is de weg waarop wij gezet worden als we Kerst vieren. De weg van de vrede. Vrede is iets waar we allemaal naar verlangen. Vrede in de wereld, maar ook vrede in en met ons zelf en in ons dagelijks leven.

In de kerstdiensten komt dit thema terug en hopen we het samen te verdiepen.

Ik wens u allen mooie en vredige kerstdagen en een goed en gezegend nieuwjaar.

-ds. Karin Spelt

Bij de diensten

Zondag 22 december 18:00 uur St. Joriskerk Drempt

Op de vierde zondag van advent is er in de ochtend geen dienst. In de avond vanaf 18:00 uur is de jaarlijkse kerstmaaltijd. Een mooie manier om de kerstweek samen te beginnen. Samen eten, muziek, zingen, luisteren naar gedichten en verhalen. Kerst is een feest van delen. Delen van eten en drinken, van liefde en aandacht, van liederen en verhalen.

Verschillende mensen zullen iets lezen, vertellen, muziek maken.

De opgavetermijn voor de maaltijd is gesloten. Mocht u zich niet opgegeven hebben. Misschien is er nog een plekje vrij. Informatie hierover bij Marian Lusink marianlusink@gmail.com.

Dinsdag 24 december Kerstavond 21:00 uur Drempt

Met hart en ziel....

De dienst op kerstavond is dit jaar in Voor-Drempt.

Het is altijd bijzonder om in het donker van de avond naar de kerk te gaan. Het licht brandt door de ramen. De kerstboom en alle versieringen brengen kerstsfeer in de eeuwenoude kerk. Vaak hoor je buiten het geluid van muziek en zang al klinken. De zanggroep o.l.v Lucian Venderink zal ook dit jaar zingen. Ze hebben mooie liederen uitgekozen. Bijvoorbeeld de Angels Carol van John Rutter. 'Met hart en ziel' is het thema van deze dienst. We hopen met hart en ziel het kerstfeest te vieren en er echt iets aan te beleven. Met een open plek in ons zelf waar we ontvankelijke zijn en de woorden, beelden en verhalen ons kunnen raken. Tot in ons hart.

Maandag 25 december Kerstmorgen 10:00 uur Hoog-Keppel

Op kerstmorgen gaat Ds. Grandia uit Doesburg voor.

Organist is Joop van Goozen.

Zondag 5 januari 2025 9:30 uur Drempt

De eerste zondag in het nieuwe jaar beginnen we om 9:30 uur met koffie en thee. Op deze dag kunnen we elkaar een goed en gezegend nieuwjaar wensen.

Om 10:00 uur begint de dienst. Na de dienst is er een drankje en hapje om het nieuwe jaar samen te vieren. In deze dienst wordt Elsbeth Besselink herbevestigd als ouderling.

Zondag 19 januari 10:00 uur Oecumenische dienst in Achter-Drempt

De eerste zondag in de week van gebed voor de eenheid der kerken vieren we samen met de RK parochie in Achter-Drempt.

Het thema is 'Ja, ik geloof'. Woorden uit Johannes 11: 17-27.

Aan de hand van Johannes 11 hebben broeders en zusters van de kloostergemeenschap van Bose in Noord-Italië het materiaal samengesteld. Dit jaar is het 1700 jaar geleden dat het eerste christelijke oecumenische concilie in 325 na Chr. in Nicea werd gehouden. Een Nederlandse werkgroep heeft dit gezamenlijk vertaald.

In de toelichting bij de viering staat:

1700 jaar geleden hadden christenen veel vragen en waren ze vaak in de war over hun geloof. De belangrijkste vraag was: wie is Christus eigenlijk en hoe kunnen we uitleggen wie Hij is? Het Concilie van Nicea, dat plaatsvond van 20 mei tot 25 juli 325, was een belangrijke bijeenkomst van christelijke leiders in Nicea (nu İznik in Turkije). Deze vergadering werd georganiseerd door keizer Constantijn de Grote om ervoor te zorgen dat alle christenen hetzelfde geloofden.

Een van de belangrijkste resultaten was het opstellen van de geloofsbelijdenis van Nicea, waarin staat wie Christus is en hoe Hij met God de Vader en de Heilige Geest verbonden is. Deze geloofsbelijdenis wordt nog steeds gelezen en is een belangrijk deel van ons geloof. Vandaag komen we samen als christenen uit verschillende culturen om ons gemeenschappelijke geloof te vieren. We spreken deze oude woorden in nieuwe vormen uit en laten zien dat we deel uitmaken van een lange traditie.

Een mooi thema voor de oecumenische dienst. De oecumenische werkgroep zal de dienst voorbereiden. We hopen weer een zanggroep uit beide kerken samen te stellen.

Gezamenlijke diensten PGDO en PG Hummelo in 2025

Als kerkenraden hebben we besloten onze samenwerking in 2025 verder uit te breiden. We zijn erg blij met de samenwerking. Het is fijn om samen te vieren en elkaar te ontmoeten. In de wintermaanden is er twee keer per maand een gezamenlijke dienst. Eén in Hummelo en één in Drempt/Keppel. Dat geldt voor de maanden januari t/m maart en de maanden oktober t/m december. Op zondag 12 januari is de PG Hummelo te gast in Hoog-Keppel. Voorganger is ds. van der Boon. Op 26 januari is de PGDO te gast in Hummelo. Voorganger is ds. Wijnands. In de andere maanden van april t/m september is er 1x per maand een gezamenlijke dienst.

Vrijwilligers op de begraafplaatsen ruimen blad.

Wij zijn erg blij dat wij nog steeds kunnen rekenen op een trouwe groep vrijwilligers die het onderhoud van onze begraafplaatsen verzorgt. Het hele jaar door zijn deze vrijwilligers bezig om de begraafplaatsen netjes te houden: grasmaaien, onkruid verwijderen.

In de herfst, als de bladeren van de bomen vallen, is het een heel karwei om op de begraafplaatsen het blad op te ruimen en de paden begaanbaar te houden. Onze begraafplaatsen worden gesierd met een paar monumentale bomen. Vooral op de begraafplaats in Keppel laat de mooie rij beuken veel blad vallen. Op de foto is een paar enthousiaste vrijwilligers bezig om het blad op te ruimen.

Wij zijn erg dankbaar dat wij nog steeds een beroep kunnen doen op deze grote groep vrijwilligers.

Namens het College van Kerkrentmeesters,
- Jan Bruil, voorzitter

In memoriam Dick Kwakkel

Op dinsdag 19 november is Dick Kwakkel overleden. Dick is 76 jaar geworden. Hij woonde aan de Bernhardlaan 5 in Laag-Keppel.

Begin november werd Dick onverwacht opgenomen in het ziekenhuis. Bij hem werd de ziekte van Guillain-Barré geconstateerd. Een acute aandoening van het zenuwstelsel met spierverslaving tot gevolg. Het ging bij Dick zeer snel. Na twee weken is hij overleden.

Dick en Riet kwamen 21 jaar geleden in Hoog-Keppel wonen. Daarvoor woonden ze in Zetten met hun gezin met drie kinderen Mart, Fabian en Limke. Dick werkte als business-controller aan de universiteit van Wageningen. Ze vonden het fijn nog een keer op een nieuwe plek te beginnen. Ze hielden erg van de natuur en genoten van de wandelingen en fietstochten in deze mooie omgeving. En raakten al snel actief betrokken in het maatschappelijk leven. Dick zong in het kerkkoor en het koor Toonkunst in Doetinchem. Hij hield van bridgen en biljarten. In de kerk was hij actief betrokken. In de jaren in Zetten bij de Vluchtheuvelkerk was hij scriba en diaken geweest. In onze gemeente heeft hij ook taken van het scribaat op zich genomen en was hij koster in Hoog-Keppel.

Drie jaar geleden in 2021 overleed zijn vrouw Riet na een ziekbed van ruim een jaar. De periode daarna was voor hem heel moeilijk. Hij miste Riet erg. Zijn gezondheid ging achteruit na een val. Een oogaandoening glaucoom gaf beperkingen. Hij mocht een tijd geen auto rijden. Hij probeerde steeds door te gaan, maar de glans was van het leven af. Dankbaar was hij voor de zorg en aandacht van zijn kinderen en zijn kleindochters Jet en Aaf. Op maandag 25 november hebben we afscheid van hem genomen in de kerk van Hoog-Keppel. We lazen teksten over de liefde uit Psalm 36 en 1 Johannes 4. Voor Dick was God vooral een bron van liefde waar je uit kan putten. Hij hield ook van mensen en gezelligheid om hem heen. Wij hebben hem te ruste gelegd op de begraafplaats naast Riet, de liefde van zijn leven.

- ds. Karin Spelt

Dag lieve mensen,

In een tijd van onrust, oorlog, gemis en verdriet wil ik u namens de Kerkenraad een lichtpuntje, een kaarsje meegeven.
Teken van hoop voor de toekomst. Hoop is dit jaar ook het thema in onze kerk.

Kerstmis 2024

Laat gelach en vreugde de muziek van ons leven worden.
Laat verbazing over het wonderlijke mysterie van het leven ons terug een kind doen worden.
Laat liefde ons herinneren aan de eenheid met God.
Laat de kracht om schuld en ego los te laten in ons geboren worden.
Laten pijn en lijden onze ziel transformeren tot een stralende ster.
Laten mededogen en dienstbaarheid ons geschenk zijn aan alle wezens.
Laat het tijdperk van intuïtie en wijsheid zich manifesteren in onze geest.
Laat het licht een bevrijdend vuur ontsteken in ons hart.
Laten we stil zijn en luisteren naar de adem van God in iedere hartslag.

Wellicht zijn de eerste zinnen voor sommigen onder ons best moeilijk om uit te voeren maar door het lezen van de woorden hoop ik toch dat jullie hoop in het leven hebben en krijgen.

Vrolijk Kerstmis toegewenst,

- Janine Garretsen

Uw steun waard

Collecte opbrengsten in de afgelopen periode.

De eerste collecten voor diaconaal werk en het beheer van de kerk brachten in november 2024 € 202,11 op.

Tweede collecten

3-11-2024	Kerk in Actie, Myanmar	€ 79,90
	Oogstdienst	€ 278,50
17-11-2024	Stichting Vrienden van Rozenheuvel	€ 56,24
24-11-2024	Stichting Sravana	€ 252,10
		€ 666,74

Uw gift overboeken

U kunt uw gift ook overmaken op de rekening **NL72RABO 0315 002 573** t.n.v. Prot. Gem. Drempt en Oldenkeppel, o.v.v. collecte; hiervan is zoals gebruikelijk 50% bestemd voor diaconaal werk en 50% voor het beheer van de kerk.

Wilt u geven aan één van de diaconale projecten? Dan kunt u uw gift overboeken naar het bankrekeningnummer van de diaconie: **NL 43 RABO 0315 0008 64** t.n.v. Diaconie PGDO o.v.v. het doel

Hartelijk dank!

7

Ontmoeten~Inspireren~Delen

in de regio Doesburg
RK Parochie Sint Martinus, Remonstrantse Gemeente
Samenwerkingsgemeente Ooipoortkerk, Leger des Heils
PG Angerlo-Doesburg, PG Drempt en Oldenkeppel, PG Hummelo

Ontmoeten Inspireren Delen

Film kijken in het Kerkhuis in Hoog-Keppel

Maandag 20 januari Inloop 14:00 uur. Aanvang film 14:30 uur

Ook in het nieuwe jaar gaan we door met de filmmiddagen. Het is fijn om samen een film te kijken en er na afloop onder een drankje nog even over door te praten.

We kijken deze middag naar de film *The blue caftan*. De film speelt in de medina in een Marokkaans stadje. Hij gaat over een kleermakersechtpaar Halim en Mina. En over hun nieuwe leerjongen Youssef. De regisseuse wil laten zien hoe liefde verschillende vormen kan aannemen. De liefde tussen drie mensen met verstrengelde levens. En de liefde voor de ambachtelijkheid uit een vervlogen verleden. Het is een tedere film met prachtige opnames. Het ingetogen spel van de acteurs kleurt de film.

Predikant: ds. Elise Wijnands • mob.: 06-23517979 • e-mail: dominee@kerkhummelo.nl •
Scriba: dhr. Barend Verkerk • adres: Van der Hardt Abersonlaan 2, 6998 AX Laag-Keppel •
 tel.: 0314 - 849896 • e-mail: scriba@kerkhummelo.nl • **Website:** www.kerkhummelo.nl

Help je me hopen?

Dat is het thema van deze adventsperiode en ook van de kerstmorgendienst.

Help je me hopen? Mattheus verwijst in het geboorteverhaal van Jezus nadrukkelijk naar de woorden van de profeet Jesaja:

*Daarom zal de Heer Zelf u een teken geven:
 Zie, de jonge vrouw is zwanger, Zij zal spoedig een
 Zoon baren en Hem Immanuël noemen"*
 (Jesaja 7:14)

*"Want een Kind is ons geboren,
 een Zoon is ons gegeven,
 en de heerschappij rust op zijn schouder
 Deze namen zal hij dragen:
 Wonderbare Raadsman, Goddelijke held,
 Eeuwige Vader, Vredenvorst.
 Groot is zijn heerschappij.
 Aan zijn vrede zal geen einde komen.
 (Jesaja 9:5)*

Oudejaarsdienst

In deze dienst gedenken we in liefde al onze gemeenteleden die het afgelopen jaar gestorven zijn. Wij noemen hun namen en steken een kaars aan. Zoals inmiddels traditie is geworden, kan iedereen naar voren komen om persoonlijk een kaarsje te branden. Heel fijn dat ook dit jaar Muziekvereniging Hummelo en Keppel haar muzikale medewerking zal verlenen. Een dienst als deze roept vele emoties op. Hoe moeilijk het soms ook kan zijn, het is vaak ook een heel waardevol moment. Als gemeente kunnen we ons verdriet delen in de belofte dat God met ons meegaat, bemoedigt en troost. Naast verdrietige dingen staan we ook stil bij de mooie, blijde gebeurtenissen die het afgelopen jaar ons hebben gebracht. Geboorte, liefde en vriendschap. Zo is de oudejaarsdienst een moment waarop we heel bewust over het leven nadenken. Het leven met al haar ruwe en rauwe kanten, maar ook met de prachtige, stil makende facetten.

- Ds. Elise Wijnands

Deze geboorteaankondiging werd door Jesaja meer dan 700 jaar vóór de geboorte geschreven!

In deze adventstijd verwachten we en wachten op de geboorte van Jezus, Immanuel: God met ons!

We wachten en hopen dat de vredenvorst vrede zal brengen, zeker nu!

Stel dat Jezus tot ons sprak:
 Jullie hopen op vrede?

Maar hoe zal ik vrede brengen,
 zonder jullie handen?

Hoe zal ik kunnen spreken zonder jullie stem
 Hoe zal ik kunnen liefhebben zonder jullie hart?
 En toch zal aan Mijn vrede geen einde komen!
 Die belofte geeft ons hoop! Hoop doet leven!
 Help je mij hopen? Dan delen we geloof, hoop
 en liefde

Een hoopvolle kersttijd en een gezegend
 nieuw jaar!

Bij de diensten

Op 22 december komt pastor Mia Tankink uit het nabije Keijenborg om bij ons voor te gaan.

Dinsdag 24 december is het op kerstavond de beurt aan ds. Deodaat van de Boon om voor te gaan.

Muzikale medewerking door Broer de Boer (orgel) en Hansa Krijgsman (sopraan).

Op 25 december kerstochtend gaat ds. Elise Wijnands voor en dan mogen we ook de trompetklanken van Niels Bloemendaal beluisteren. De beide kerstdiensten worden voorafgegaan door een kwartier van samenzang. Op zondag 29 december is er in Hummelo geen kerkdienst.

Het staat een ieder natuurlijk vrij om elders ter kerke te gaan of op TV een kerkdienst te volgen.

De laatste avond van het oude jaar wordt besloten met de in Hummelo gebruikelijke herdenkingsdienst waaraan de koperblazers van de plaatselijke muziekvereniging meewerken.

Koster/organist

22 december: Gerrit Minkhorst/Atze Douma

24 december: Chris Vrogten/Broer de Boer

25 december: Ab de Vries/Atze Douma

31 december: NN

5 januari: /Broer de Boer

19 januari: /Atze Douma

26 januari: /Broer de Boer

Uitgangscollectes

22 december: plaatselijk diaconaal werk

24 december: eindejaarscollecte

25 december: eindejaarscollecte

31 december: eindejaarscollecte

5 januari: plaatselijk diaconaal werk

12 januari: (Kerk in Actie) Samen tegen armoede

19 januari: plaatselijk kerkenwerk

26 januari: Stichting Savrana

22 december en 5 januari: Plaatselijk diaconaal werk

De diaconie ondersteunt plaatselijk, in onze directe woonomgeving, mensen die door wat voor een oorzaak dan ook in de problemen zijn geraakt en waarvoor andere hulp ontbreekt. Zij kunnen een (financieel) beroep op de diaconie doen. Periodiek wordt hiervoor uw financiële bijdrage gevraagd door middel van een collecte.

12 januari: (Kerk in Actie) Samen tegen armoede

Deze collecte wordt gehouden in een gezamenlijke Kerkdienst in Hoog-Keppel.

26 januari: Stichting Savrana

Mensen die in de laatste fase van hun leven zijn, maar niet thuis kunnen of willen blijven, kunnen terecht in het hospice in Doetinchem. Er zijn vijf gastenkamers met elk een eigen badkamer. De vrijwilligers bieden zorg en ondersteuning. Partner, familie en vrienden zijn dag en nacht welkom.

"Er moet een ster zijn voor iedereen die zoekt naar wegen en naar woorden om de ander tegemoet te gaan."

Wilt u deze diaconieprojecten financieel steunen?

Dan kunt u gebruikmaken van het banknummer van de diaconie door uw bijdrage direct over te maken t.n.v. Diaconie Protestantse Gemeente Hummelo: NL34RABO 03150.00.929.

Bloemengroet

Na de kerkdienst van 10 november werden bloemen bezorgd bij mw. Henny Maalderink.

Op 17 november ontvingen Bennie en Elly Jolink de bloemengroet. Peter en Yvonne Vels hebben op 24 november de bloemen gekregen en op 1 december was het mevrouw Colenbrander uit de oude pastorie aan wie deze kleurige groet werd overhandigd.

In memoriam Siska Scholten- Sijbolts

Op 1 juli 1942 werd Siska in Appingedam geboren en in 1947 volgde zusje Jacomina. Het was een fijn en warm gezin. Na de lagere en middelbare school ging Siska als secretaresse werken in het bedrijf waar ook Henny Scholten werkte. De liefde bleek wederzijds en op

2 november 1962 trouwden ze in de kerk van Appingedam. Zoals dat in die tijd gebruikelijk was, stopte je als vrouw met werken. Siska was een echte zorgzame moeder voor hun drie kinderen: Jan, Else Mariska en Henriëtte. Tennis was een liefhebberij van Siska en met veel genoegen zong ze in het koor Laus Deo. De uitvoeringen van de Mattheus Passion maakten diepe indruk. Hier komt ook haar liefde voor de muziek van Bach vandaan. Tijdens de herdenkingsdienst in de kerk van Hummelo klonken dan ook enkele prachtige muziekstukken van Bach. De muziek verhuisde mee van het Hoge Noorden naar de Achterhoek, waar Henny een andere baan kreeg. Voor Siska was het toch wel even wennen, want wat was ze verknocht aan het Grunneger laand! Maar ook hier kwam haar levensmotto goed van pas: Tob niet het komt toch anders. Het zorgzame kon Siska voortzetten in de zorg voor de zes kleinkinderen, wat was ze trots! Graag stond ze klaar om, als het nodig was, bij te springen en heerlijk vond ze het als ze haar o zo geliefde tosti's voor hen kon maken. Er was één duidelijke regel: niet storen om 20:00 uur, want dan werd er gekeken naar haar favoriete programma: Goede tijden slechte tijden. Ook in het kerkenwerk droeg Siska graag haar steentje bij. Heel wat jaren maakte ze als ouderling deel uit van de kerkenraad. Als je uit de kerkenraad gaat, wordt daar in een kerkdienst altijd aandacht aanbesteed. Bij het voorbereiden van die dienst koos Siska als eigen inbreng het gedicht van Ida Gerhardt:

Zondagmorgen

**Het licht begint te wandelen door het huis
en raakt de dingen aan. Wij eten
ons vroege brood gedoopt in de zon.
Je hebt het witte kleed gespreid
en de grassen in een glas gezet.
Dit is de dag waarop de arbeid rust.
De handpalm is geopend naar het licht.**

Het is een gedicht waarin de zondag, of eigenlijk het leven op een hele ingetogen manier wordt gevierd. Het ademt een sfeer van rust en soberheid. De handpalm die geopend is naar het licht roept de woorden die God heeft gesproken. 'Jullie namen staan in mijn handen geschreven.'

En niet alleen je naam, maar jij - zoals je bent - met alles wat je bent en wat je hebt. Jij, met al je vragen en al je zorgen, je bent in Gods handen, veilig en geborgen. Wat er ook gebeuren mag in je leven. Na het overlijden van Henny in 2022 was het voor Siska lastig haar draai weer te vinden, ze deed haar best en had heus hele fijne momenten, maar als je bijna zestig jaar met elkaar getrouwd was en het bovenal goed had met elkaar, ja wat kun je je dan incompleet voelen.

Op de rouwkaart staat het heel treffend:

*De zon zal voor je stralen
Aan de andere kant
Hij is je komen halen
Wees vrij en ga samen verder
Hand in hand.*

Bidden we dat dit beeld van Henny en Siska, de kinderen, (achter) kleinkinderen en allen die hen in hun hart hebben gesloten tot troost en kracht mag zijn.

- Ds Elise Wijnands

Van de Kinderkerk

Op zondag 10 november was Nel Vermeulen er weer met haar project "op reis".

Op reis gaan we allemaal wel eens: op vakantie, uitwisselingen van school, stage in het buitenland. En volgend jaar gaan een aantal jongeren van de jeugdkerk op reis naar Roemenië om daar te helpen met verschillende projecten.

Het hele leven is een reis en in de kinder- en jeugdkerk nemen we jullie mee op reis door de Bijbel. Tijdens het eerste deel van het project hebben de kinderen een doek gemaakt.

Deze keer had Nel een verhaal over een eekhoorn die op reis ging. Hij wilde allemaal zoetigheid meenemen in de knapzak. De kinderen hebben een klein boekje gemaakt met dingen die ze mee zouden willen meenemen op reis. Hiervan werd een rolletje gemaakt, gewikkeld in schapenwol en dan in de knapzak. Zo kun je het doek als dekentje gebruiken en de wol als hoofdkussens zodat je 's nachts warm kunt slapen. Jessica vertelde het verhaal van Abraham die door God op reis werd gestuurd, niet wetende waar hij terecht zou komen. En hij mocht niet veel meenemen. In dat verhaal draait het om het vertrouwen dat je onderweg wel alles tegen zult komen wat je nodig hebt.

Ondertussen zijn we ook al bezig met het kinderkerksterfeest.

Op kerstavond wordt "Het Kerstverhaal" opgevoerd, het eeuwenoude verhaal over de geboorte van Jezus. We hebben al verschillende aanmeldingen en nadat we op 6 december de rollen hebben verdeeld, gaan we op 20 december om 15.00 uur oefenen in de kerk.

Het kinderkerksterfeest is op **dinsdagavond 24 december van 18.30 tot 20.00 uur** in de kerk.

Iedereen is van harte uitgenodigd om dit met ons mee te vieren.

Cursus afgerond

De cursus Dementie, een pastorale en theologische uitdaging, heb ik inmiddels met goed gevolg afgerond. Enkel woorden uit mijn eindverslag:

20 Mijn zoon, heb aandacht voor mijn woorden, geef aan mijn uitspraken gehoor.

21 Houd ze steeds voor ogen, bewaar ze in het diepste van je hart.

22 Ze zijn het leven voor wie ze aanvaarden, sterken heel het lichaam als een medicijn.

23 Van alles waarover je waakt, waak vooral over je hart, het is de bron van je leven.

Deze woorden uit Spreuken 4: 20-23 zijn voor mij van grote waarde bij het nadenken over dementie. De woorden die je je leven lang gehoord hebt, die je in je hart bewaart en vooral het 22e vers: die woorden zijn het leven voor wie ze aanvaarden, sterken heel het

Hierin zit voor mij de bron van je bestaan.

Gods woord bewaar je in je hart, ze gaan je hele leven met je mee. En als dementie je overkomt zitten de woorden van God als een kostbare schat in jouw hart, waarover je altijd hebt gewaakt. Ook al kun je het nu zelf niet meer zeggen. Ze sterken je lichaam in al je broosheid als een medicijn.

Apostel Paulus vergelijkt in zijn brief aan de gemeente in Korinthe, een mens met aarden vaten: broos en kwetsbaar, maar met een prachtige schat in zich. Het licht van Christus straalt door de barsten en scheuren heen. Zo krijgt jouw gebrokenheid in Gods handen een gouden randje. Alleen door een kruik met barsten schijnt het licht in die kruik voluit in het rond. Via de scheurtjes komt het licht naar buiten. Wat een zegen als je die sprankjes licht weet op te vangen!

Want wat is het belangrijk dat er iemand is die naar jouw verdriet luistert, die woorden spreekt die je nou nét nodig hebt, die jou uit de donkerte haalt en je ogen opent voor de mooie dingen, die ondanks alles, om je heen zijn. Dan lijkt het alsof de hemel zich opent, alsof er een lijntje recht naar de hemel gaat. En je voelt dat je een geliefd mens bent.

“There is a crack in everything, that’s how the light gets in” zong Leonard Cohen. Juist door die barsten en scheuren ben je waardevol! Ieder mens loopt butsen en deuken in het leven op, soms gaan de beschadigingen vele malen dieper dan je aan jezelf, laat staan aan een ander, wilt laten zien. Maar juist die imperfecties, maken je wel tot wie je nu bent. Je kunt je heel hard tegen alle oneffenheden verzetten, dikke muren om je heen bouwen, maar uiteindelijk zit je op een dood spoor. Eigenheid, daar gaat het om. Pas als je beseft dat die breuk in alles zit, open je een opening naar de mensen om je heen. Herkenning en erkenning. En ja, wat is dat spannend en moeilijk. Het vraagt om heel wat lef en doorzettingsvermogen om jezelf te zien zoals je bent en om dat wat is te tonen aan anderen. Omarm de breuken in je leven. Het klinkt zo eenvoudig, maar niets is minder waar. En wat als dementie jouw leven binnenstapt? Als jouw leven in puzzelstukjes uiteen is gevallen? Er is een Japanse kunstvorm: Kintsugi, oftewel Gouden verbinding, waarin gebroken aardewerk op een hele bijzondere manier wordt gerepareerd. De breuken worden namelijk aan elkaar gelijmd met goud of zilverkleurige lak.

In de Japanse schoonheidsleer dragen de sporen van breuk en herstel bij aan de schoonheid van een voorwerp.

Er ontstaat iets nieuws van de oude gebroken delen. Het klinkt misschien in alle rauwheid die dementie met zich mee kan brengen misschien wel te mooi. En toch, zeg ik dan en toch is het van levensbelang dat er dan anderen zijn die met goudlijm aan de slag gaan. Die stukjes van jouzelf oppakken en het op waarde weten te schatten. Het vergt heel wat, dat zeker! Bedenk dan eens als het jezelf zou treffen? Als je zelf in de wirwar van het leven het spoor geheel bijster bent. Dat er dan iemand is die jou als mens ziet, als kind van God. Die jou kan geruststellen, die er voor jou is?

Je zweeg
En liet de stilte toe
Woorden kwamen
niet
Je zou niet weten hoe

Je zat
En wachtte rustig af
Totdat de tijd
Het antwoord gaf

- Ds Elise Wijnands

Je bleef
En kwam niet met
goede raad
Je wist het ook niet
meer
Hoe het nu verder
moest gaan

Je was er
En verder eigenlijk
niet
Maar je was zo
troostend
Tijdens mijn verdriet.

Oliebollenactie voor Stichting Helping Hands Tanzania

U kunt de bestelling van oliebollen voor 30 december telefonisch doorgeven (1 zak 10 oliebollen voor € 8,-)
06-45226417, Rikie Evers,
06 83407449, Mieke Jansma,
06 54920587, Rita Hector,
of 06 22998440, Chris Vrogten.

Pastor: Pastor Jacqueline van Dop-Kalisvaart • tel.: 0625012653 •
e-mail: pastor.pknwichmond@gmail.com • werkdagen: maandag en woensdag
Scriba: dhr. Gerrit Huurnink • tel.: 06-57142201 • e-mail: pknwichmond@gmail.com •
Adres: Protestantse gemeente te Wichmond, Dorpsstraat 16, 7234 SN Wichmond •
Bankrekening: NL15RABO 0366 4069 06 • **Website:** wichmond.protestantsekerk.net •
Koster: mw. G. Schepers • tel.: 0575-441420

Van de pastor...

Het duurt nog even, en dan vieren we Kerst.
Natuurlijk doen we dat in de kerk, maar ook thuis.
Kerst is een feest van samen zijn, verbinding zoeken met elkaar.
Maar we weten ook dat mensen zich
met kerst juist heel eenzaam kunnen voelen.
En daarvoor hoef je niet alleen te zijn.
Gewoon omdat je het gemis voelt van degenen die je zijn
ontvallen.

Of wanneer het lijkt dat iedereen het wel gezellig heeft en jij niet.

We kunnen elkaars verdriet natuurlijk niet wegnemen, en we
kunnen de eenzaamheid van de ander niet opheffen.

We kunnen hooguit een tijdje 'meedragen'.

En ondanks alles brengt Kerst ons dat wonder van de geboorte van Christus.

God daalt neer op de aarde, wordt deel van ons menselijk bestaan.

God wordt mens, net als wij, als u en ik, als iedereen. Wij zijn niet alleen. We worden niet
tot onszelf veroordeeld. In onze menselijkheid mengt zich de goddelijke heerlijkheid. Kerst is zeker
het feest van 'samen'; van God en mensen. God die zich verbindt met mensen. Eén van de namen
van het kind van Kerst is Immanuël, en dat betekent: God met ons. En dan 'ons' betekent dat God er
ook voor jou is, voor mij!

Als je de kleine dingen in het kerstverhaal goed leest, dan is het meer dan de geboorte van een kind
in het menselijke gezin van Jozef en Maria. Zij zijn de mensen die worden uitgelicht, ze zijn een
voorbeeld. En ook God is klein begonnen. Ook Jezus is geboren uit liefde van mensen, geheel
afhankelijke van menselijke zorg. Geen mens kan op zichzelf bestaan. Méns zijn we samen!

En dan komen de herders, zij staan wat aan de rand van de samenleving. Maar God ziet hen. Ook zij
horen er bij, en zelfs meer, ze mogen vooraan staan.

Als we er zo naar kijken, dan gaat het kerstverhaal over Gods eigen initiatief om mensen bij elkaar te
brengen. Dat is wat liefde doet. Het herstelt banden, het brengt mensen samen, het mag ons laten
beseffen dat er een macht is die alles, wat en wie we ook zijn, draagt.

Gods grote Liefde raakt ons aan, 'Hij zal mij blijven horen en levenslang ben ik niet eenzaam meer',
zoals we zingen in psalm 116:1.

Hoe kunnen we beter Kerst vieren dan door dit op onze eigen bescheiden manier waar te maken?

Hoe kunnen we beter kerst vieren, dan samen, met elkaar, met heel de wereld? Of we nu met veel of
weinig zijn. Kerst zal er altijd zijn voor iedereen.

Ik wens u gezegende Kerstdagen en een liefdevol 2025

-Pastor Jacqueline van Dop-Kalisvaart

Bij de diensten met Kerst in Wichmond

Kerstavond

Op kerstavond vieren we om 19.30 uur kerst. In deze dienst wordt medewerking verleend door het koper-ensemble Com Cobre.

Zij spelen ook voorafgaand aan de dienst in de kerk.

De kerkdienst begint om 19.30 uur

Een dienst waarin we het traditionele kerstevangelie uit het boek Lucas zullen

lezen. Er is voor Hem geen plaats in de herberg. Maar waar dan wel??? Een

zwangere vrouw bevalt in een stal en legt het kind in een kribbe. Al vanaf

heel jong is Jezus onderweg. Een pelgrim voor het leven. Hoe standvastig

bent u? En is er in uw herberg ruimte voor die vreemdeling? Hebben wij wel

plaats voor Jezus? Hoe gaan wij om met mensen die van 'buiten' komen?

Zetten wij de deuren open, of laten we ze toch aan onze deur voorbij gaan.

Het zijn vragen die vandaag de dag ook spelen. Iets om over na te denken. Zingen we dan toch

ook van vrede op aarde.... en in de mensen een welbehagen...

Na de dienst kunt u genieten van een glaasje glühwein, bij goed weer buiten, en anders binnen.

1e kerstdag

In de dienst op 1e kerstdag zal het oecumenisch koor van Wichmond de zang ondersteunen. In deze dienst zingen we vooral de oude vertrouwde kerstliederen en er klinkt een kerstverhaal.

Misschien eens anders bekeken door één van de andere evangelisten uit de Bijbel. Hoe komt het

eigenlijk dat wij alleen het verhaal van Lucas kennen? Weet u wat Marcus er over schrijft, of

Matteüs, of Johannes? U hoort er meer over in deze dienst.

-Pastor Jacqueline van Dop-Kalivaart

Verslag Kerkenraadsvergadering

Op maandagmorgen 18 november was er een kerkenraadsvergadering.

De ouderlingen Hennie Heuvelink en Ina van der Stroom waren daar ook bij aanwezig.

We bespraken de nieuwe gang van zaken rondom het pastoraat.

In het eerste Kerkleven in 2025 zullen we een overzicht opnemen van alle ambtsdragers, tevens zal dit op de website worden geplaatst.

Ook zult u dan meer lezen over het pastoraat in onze gemeente.

De inbreng op de gemeenteavond, gehouden op 6 november j.l. is doorgenomen en vastgesteld.

Zoals besproken zullen de Dankdag viering en Biddag ongewijzigd blijven, wel vervalt de dienst op de Oudejaarsavond.

Verder zijn de tarieven voor de verhuur van de kerk en Withmundi nogmaals

doorgenomen en ongewijzigd vastgesteld. De tarieven zijn zo nodig bij de Scriba op te vragen.

-Jan Klein Lenderink, notulist

Laatste zondag van het kerkelijk jaar, zondag 24 november 2024

Afgelopen jaar overleden er tien van onze gemeenteleden:

- Gerda Hartemink-ten Have
- Herman Jansen
- Willemien 't Hooft-Oldenhove
- Annie Borgman-Berenpas
- Bennie Steege
- Gerrie Maandag-Ronk
- Tonnie Bruil
- Dolf Einthoven
- Janneke Mulder- Bijl
- Derrie Pieterse- Straatman

Geliefde mensen, lieve mensen, die een belangrijk deel van hun leven in Vierakker of Wichmond hebben gewoond en hun leven en liefde met ons hebben kunnen delen.

Het bloemstuk dat hier vandaag staat, is voor iedereen die we missen, maar ook speciaal voor hen.

Het thema is: een stoel in de hemel. Want die hebben ze verdiend. Allemaal.

Zoals we hier vandaag met z'n allen bij elkaar staan en rouw, verdriet en gemis mogen delen, voelt goed. Voelt warm. Maar wat een tegenstelling is dit met de kou en pijn die afgesneden zijn met zich meebrengt. De leegte die zij achterlieten is groot.

Vooraan branden straks 11 kaarsen. Voor Gerda, Herman, Willemien, Annie, Bennie, Gerrie, Tonnie, Dolf, Janneke en Derrie, mijn moeder. En één voor alle anderen die we zo hard missen, zeker ook vandaag. Het kaarslicht verbindt het bloemstuk met de trap naar de hemel. De trap die zij gingen en waar ik soms zo heel erg graag ook gebruik van zou willen maken, al was het maar voor een hele korte knuffel of een warme glimlach.

Het paarse bloemstuk, op de lege stoel, staat symbool voor het heden, daar waar wij als gemeente nu zijn. Paars staat symbool voor lijden en rouw. In het bloemstuk zitten 11 rode rozen verwerkt én Agapanthussen, beide symbolen voor de liefde die wij voor hen voelen. Dicht daarnaast staan de distels, als teken van pijn door het gemis. Maar daartussen staan ook de dingen waar het om ging in het leven, lamsoor, voor dankbaarheid en waardering en niet te vergeten de clematis, die staat voor innerlijke schoonheid en het overwinnen van allerlei moeilijkheden in het leven. De mensen die wij hier vandaag speciaal herinneren waren allemaal bevlogen. Hadden liefde voor anderen, passie voor mens en natuur en hielpen niet alleen zichzelf, maar ook anderen om zoveel verder te komen. Ze gaven zoveel.

Dank Gerda, voor jouw liefde, warmte en gezelligheid, dank Herman, voor het graan waarmee je zovelen hebt kunnen voeden, dank tante Willemien, voor alle ludieke toneelrollen, maar ook voor de momenten dat we het over Patrick konden hebben, jouw zoon, mijn klasgenoot. Dank Annie, voor je oneindige humor die ik niet zal vergeten, dank Bennie, voor alle mooie gesprekken die we op zondagmiddag met elkaar hadden in de bibliotheek van Wichmond, dank Tonnie, dat je jouw creativiteit hebt doorgegeven aan je kinderen, dank Dolf, grote inspirator voor de 4 mei herdenkingen, waarbij het verleden altijd weer terug kwam. Dank Janneke, voor al jouw zorg, liefde en aandacht voor mensen die het zo hard nodig hadden, dank mama, voor alles wat je ons gaf, waar de liefde voor bloemschikken en het lezen van gedichten één ding was.

Het gemis is groot. Heel groot. In de slinger van klimop, die staat voor eeuwig leven, zit voor iedere geliefde één roze gerbera. Een bloem die vriendschap en blijdschap symboliseert. Die moeten we vasthouden, nu zij ons voorgingen naar de hemel. Zij houden elkaar vast, zoals wij dat hier ook zouden moeten doen. Om juist in deze periode elkaar tot steun te kunnen zijn. Boven aan de trap, die voor geen levend mens hier op aarde te gebruiken is, staat een wit bloemstuk, symbool voor de hemel.

De cirkel van gipskruid, dat hoop en een nieuw begin betekent, is de opening naar een ander leven, een voortleven. Voortleven in onze levens, met ons. In het witte bloemstuk in de cirkel zit het Zeeuws knoopje, dat symbool staat voor tederheid en het koesteren van dierbare herinneringen. De prachtige witte violieren staan voor bewondering, liefde en waardering en zijn een warm hemels welkom voor degenen die wij hier vandaag herdenken en noemen.

Ons heden, de lege stoel, de lege plek in ons hart is door een paars lint verbonden met de hemel, met mijn wens. Dat deze bewonderenswaardige, krachtige en prachtige mensen die ons tot voorbeeld zijn geweest, een stoel hebben gekregen in de hemel. Een stoel die zij zo verdienen. Dat troost me, geeft me een iets beter gevoel in deze zware tijd.

Dichtbij

We kunnen jullie niet zien
en geen knuffel meer geven
jullie zijn uit het zicht
Maar niet uit ons leven
wij leven in jullie licht
In jullie woorden
We horen ze
We denken ze
We spreken ze
In jullie geest gaan we door
Niet meer die hand vast kunnen houden
Maar toch heel dichtbij
Het ene hart in een ander hart
Voor altijd bij ons.

-Elsitha Turnhout-Pieterse

We zongen een lied van Kees van der Zwaard op de bekende melodie van 'Heer, herinner u de namen' maar met een tekst die meer bij onze tijd past:

Heer, herinner U de namen,
ieder die gestorven is.
Zie ons aan zoals wij kwamen
uit de diepte, het verlies
van de mensen die wij dragen
op de lippen, in ons hart,
die we missen sinds de dagen
dat de dood ons huis verwart.

God, gedenk de vele aardse
tranen van verdriet en zorg,
vang ze op, Heer, en bewaar ze
in uw kruik van troost en borg;
en ontvang de levensparels,
die wij koesteren als een schat,
wil hen in uw Rijk aanvaarden
en gebruiken voor uw stad.

-Pastor Jacqueline van Dop-Kalisvaart

Oecumenische Vrouwengroep

Op woensdag 18 december 2024 is de jaarlijkse advent-kerstviering van de Oecumenische vrouwengroep Wichmond-Vierakker. Wij beginnen deze avond om 19.30 uur.

Het A Kapella koor zal medewerking verlenen aan deze avond.

Er is weer een mooie liturgie samengesteld. Gasten zijn altijd welkom.

Op woensdag 8 januari 2025 hopen wij samen met onze leden en eventueel gasten elkaar een mooi nieuwjaar te kunnen wensen onder het genot van een glaasje.

Na het officiële gedeelte zal een vrijwilliger van de werkgroep Levend

Landschap Vierakker Wichmond ons vertellen hoe deze groep zorgt dat onze dorpen steeds mooier en groener worden. Ook op die avond zijn er gasten welkom.

Vanaf 19.30 uur staat de koffie en thee klaar in zaal Withmundi aan de Dorpsstraat in Wichmond.

De bloemengroet in de maand november

3 november: Mw J. Heerink-Rietman

10 november: Dhr. H. Schieven

17 november: Dhr. K. Breunissen

24 november: Dhr. G. Hissink

De koffieochtenden

De onderwerpen en de bezoeken die op de koffieochtenden aan de orde komen, zijn zeer divers. Maar het bezoek aan Henk Meulenbrugge was toch wel bijzonder, hij vertelde ons over jachtreizen trofeeën en de natuur in ons land.

Allereerst de verzameling opgezette dieren en de enorme hoeveelheid geweien, indrukwekkend.

We hoorden dat een reegeit geen horens heeft, maar wel een hartvormige witte vlek op haar achterwerk. Dat een bok ieder jaar een nieuw gewei krijgt en een kleine witte vlek heeft.

Hij vertelde ook dat op jacht gaan in het buitenland prijzig is, maar niet zo discutabel is als hier.

En in Polen kun je everzwijnen schieten die 180 kilo wegen (in Nederland is het maximum 90 kilo).

Ook dat Namibië in Afrika economisch profiteert van de opbrengst van de jacht, zowel geld als vlees.

De situatie hier kwam ook ter sprake, o.a. de terugloop van de weidevogels en zangvogels,

(bijvoorbeeld de putter, mees en leeuwerik), waarbij de massale aantallen ganzen, ooievaars en reigers een rol spelen. Ook de invloed van ratten en verschillende soorten marters is aantoonbaar.

Dick Pardijs deed nog een duit in het zakje door te vertellen dat bij hem, in en langs de Baakse Beek, het aantal dassen en bevers toeneemt. Die laatste zorgen voor omgeknaagde bomen.

Een interessante ochtend, er werd volop gediscussieerd.

De volgende koffieochtend is 7 januari:

Dan brengen we een bezoek aan het Heiligenbeeldenmuseum in de Kranenburg.

-Ben Hiddink

10 januari 2025 is er weer een filmavond

We presenteren dan de film

"THE OLD OAK"

Deze film een sterk sociaal drama dat zich afspeelt in de arbeidersklasse van Noord-Engeland. Deze regio is historisch gezien verwaarloosd geweest door de Londense beleidsmakers en dat is nog steeds te zien aan de hogere niveaus werkloosheid en armoede. 'The Old Oak' is de naam van de laatste kroeg in een oud mijnwerkersstadje dat dreigt te sluiten, ondanks de belangrijke sociale functie voor de mopperende dorpsbewoners. De komst van Syrische vluchtelingen zorgt voor extra spanning in het stadje. Dankzij een bloeiende vriendschap tussen pubbaas TJ en een Syrische fotografe, groeit het besef dat ze alleen samen een oplossing kunnen vinden.

De zaal van Withmundi is open vanaf 19.30 uur

De film begint om 20.00 uur, de koffie staat klaar.

De toegang is gratis, bij de uitgang kunt u een vrije gift doneren.

Graag vooraf aanmelden bij Simon Mulder tel. 06 53121864

De volgende filmavond is op 14 februari 2025 met de film "Five Feet Apart".

Legaat R. F. Einthoven

Op 6 augustus 2024 kregen wij bericht van Carey Einthoven-Batenburg en Lonneke Einthoven dat hun oom dhr. R. F. Einthoven is overleden op 20 maart 2024.

Zij delen, als executeurs van de nalatenschap, mede dat hun oom onze gemeente een warm hart toedroeg en een legaat heeft nagelaten.

Na diverse E-mails heen en weer wordt duidelijk dat het gaat om 2 legaten.

Het eerste legaat een bedrag van € 10.000,00 in contanten aan de Protestantse gemeente Wichmond.

Het tweede legaat een bedrag van € 15.000,00 in contanten aan de Protestantse gemeente Wichmond t.b.v. onderhoud en restauratie van de kerk.

Wij zijn heel blij dat dhr. R. F. Einthoven deze legaten voor onze kerkelijke gemeente heeft opgenomen in zijn testamenten.

Na ondertekening van de officiële stukken is het geld overgemaakt naar onze bankrekening.

Wij willen de dames Carey Einthoven-Batenburg en Lonneke Einthoven, de dames P.J.T. van Gompel en M. van der Heijde en de heer H. Bonga bedanken voor de correcte en prettige afhandeling van deze legaten.

Met deze bijdrage kunnen we de begroting voor 2025 weer positief maken, onze dank daarvoor.

Namens de kerkenraad,

-Henk Ellenkamp

Kerstkind

KiK

Kik en de muizen verheugen zich op Kerstmis, vooral op het kerstspel 's middags. Heel veel kleine en grote kinderen komen er verkleed aan meedoen. Er zal ook een echte baby zijn. Hij heet Jeppe en is bijna een jaar. Zijn papa en mama heten Theo en Vera. Maar straks in de stal zijn ze Jozef en Maria en het kindje Jezus. Er zullen schapen omheen staan, herders en engelen. En ook rumoerige muizen en een kalme Kikker. Wat verheugen ze zich op die middag! Maar een week voor Kerstmis horen ze slecht nieuws. De dominee komt in paniek naar de kosteres toe rennen. 'Brenda,' zegt hij, 'we moeten snel op zoek naar een nieuw kerstkind! Vera en Theo hebben vannacht hun tweede kindje gekregen. Ze is vijf weken te vroeg geboren!

Alles is goed, maar ze spelen nu natuurlijk niet mee!' Kik en de muizen zitten sip bij elkaar. 'Geen kerstspel dit jaar,' zucht Kik. 'Ze kunnen toch een pop nemen!' zegt Mindy muis. Die week gonst de kerk van bedrijvigheid. Ook de spullen voor het kerstspel worden klaargezet, met EXTRA voorpret lijkt het wel! De muizen zijn stikbenieuwd wat er gaat gebeuren. Tot hun verbazing zien ze Vera en Theo de kerk inkomen. Met Jeppe. En een piepklein baby'tje, verborgen in een doek. Jeppe mag bij Maria op schoot, en in de kribbe ligt het pasgeboren kerstkind. Noëlle heet ze. En dat Maria in een stoel met wielen zit, dat vindt niemand raar.

Versje

Kindje, lief kindje, zo lang verwacht,
Kindje, lief kindje, geboren vannacht,
niet in een wiegje, een huis, een paleis,
maar in een stal, in een kribbe, op reis.
Kindje, lief kindje, zo kwetsbaar en teen
Wondere gestalte van God, onze Heer.
Welkom jij, Kind, in ons lief en ons leed.
Wie weet deze nacht hoeveel jij al weet?
Kindje van vrede, een vleug paradijs.
Kindjelief, slapend, onwetend, zo wijs.

Uit de Bijbel

De engel zei: 'Jozef, zoon van David,
wees niet bang je vrouw Maria bij je te nemen,
want het kind dat ze draagt
is verwekt door de heilige Geest.'
Matteüs 1:20b

Teksten: Marijet de Jong
Tekeningen: M. Jurriëns